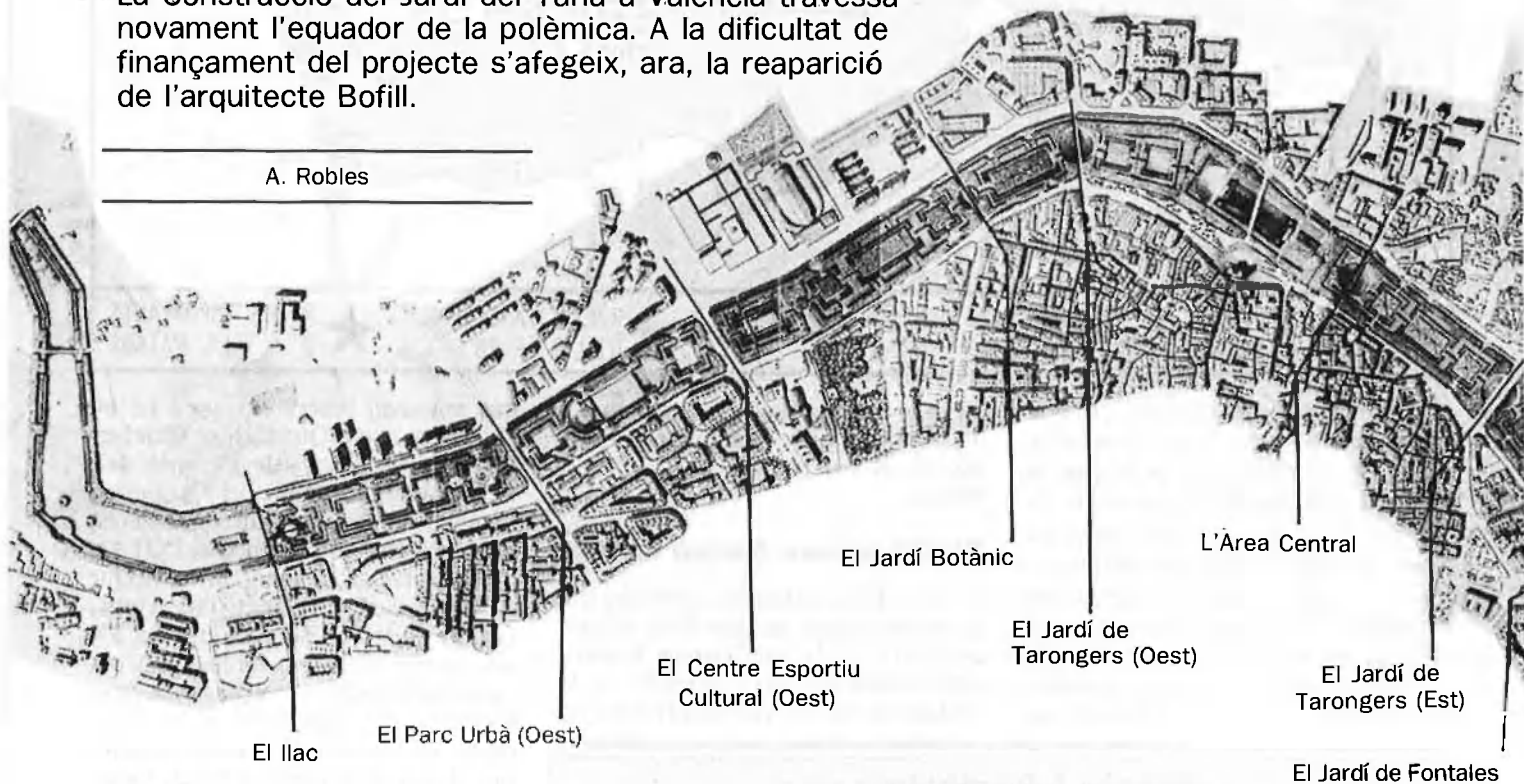

AUGMENTEN LES DIFICULTATS D'INVERSIÓ A LES OBRES

El Túria de Bofill: ni riu, ni jardí

La Construcció del Jardí del Túria a València travessa novament l'equador de la polèmica. A la dificultat de finançament del projecte s'afegeix, ara, la reaparició de l'arquitecte Bofill.

A. Robles

sol·licitar la seua intervenció en el tema com també a la Presidència de la Generalitat d'Obres Públiques, Conselleria d'Agricultura i Delegació del Govern Central a la Confederació Hidrogràfica del Xúquer.

Les resistències que el grup socialista trobà dins del mateix consistori per aprovar el projecte i les actuacions de la Comissió Pro-Llit aconseguiren que

Dies abans de celebrar-se les darreres eleccions municipals, Ricard Pérez Casado, alcalde de València, i un reduït grup d'autoritats inauguraven, malgrat no haver estat finalitzats, dos trams del controvertit Jardí del Túria. Eren els trams X-XI, dissenyats per l'equip de Ricard Bofill, i el número 2, adjudicat a l'equip Vetges-Tu i Mediterrània. Avui, aquestes obres es troben aturades.

El tram 3, projectat pels arquitectes Gisbert, Noguera i Otegui, que incloïa la construcció d'una piscina olímpica, una grada amb capacitat per a 1.000 persones i un estadi olímpic d'alta competició per a atletisme amb capacitat per a 4.000 persones, es convertí en objecte de polèmica abans inclús d'haver estat aprovat per l'Ajuntament de València.

Segons el grup de l'oposició, el projecte contenia excessius elements d'obra dura. Per la seua part, la Comissió Pro-Llit, aglutinada al voltant

del lema «El llit del Túria és nostre i el volem verd», acordava interposar un recurs contenciós, administratiu davant l'Audiència de València adduint les mateixes causes i recordà al consistori que la Modificació del Pla General d'Ordenació Urbana de la ciutat, referida al canvi d'ús del llit del riu, aprovada pel Ministeri d'Obres Públiques el 2 de desembre de 1978, deia textualment «El parc haurà de comptar amb zones esportives en proporció adequada, segons zones i sectors, però amb un sentit lliure i popular, és a dir, amb absència total de professionalismes i exclusivitats. Àrees on pugen exercitar-se lliurement certs exercicis físics o esports, jocs en definitiva, popularment tradicionals en qualsevol parc, on l'espectacle, si es produïra, puga sorgir de forma natural». Modificació que, com es veu, no acaba d'ajustar-se al projecte d'Otegui.

La Comissió Pro-Llit acordà dirigir-se també al Defensor del Pueblo i

el Ple de l'Ajuntament celebrat el dia 28 de juliol acordara: «No adjudicar definitivament l'acabament de la subhasta celebrada per contractar les obres d'urbanització del sector 3 del Peri del Vell Llit del Riu Túria a l'empresa Oci-sa per no considerar-se adequat, d'acord amb les manifestacions d'un ampli sector de l'opinió pública valenciana, el projecte que va servir de base a la citada subhasta».

Aquesta victòria moral de la Comissió i de l'oposició no sembla que puga acabar amb les pretensions de l'ajuntament socialista d'intentar ubicar al riu distintes instal·lacions esportives. De fet, el mateix ple citat més amunt, acordava, en el segon punt de l'ordre del dia, la reforma del projecte per tal que quedaren disminuïdes l'obra dura i les instal·lacions esportives que té la ciutat i no descartava la possibilitat que aquestes es pogueren integrar en aquest o en un altre tram.

«Això —diu Julián de Marcelo, pre-

Antecedents històrics del Pla

14 d'octubre de 1957. València viu una de les tragèdies més grans de la seua història: el desbordament del riu Túria. Moren 85 persones. Les pèrdues materials es calcularen en 10.000 milions de pessetes.

Juliol, 1958. El Consell de Ministres aprova el Pla Sud. Aquesta solució suposa el desviament del Túria amb l'objectiu d'evitar noves riudes.

30 de Juny de 1966. El Pla General de València s'adapta a la solució del Pla Sud. Aquesta adaptació preveu que el llit del Túria es destine a autopista d'enllaç entre Madrid i València.

1966-1972. Sorgeix un moviment ciutadà contrari a l'ús com a autopista del llit del Túria i a favor de la seua conversió en zona verda.

Octubre de 1976. Naix la Comissió Pro-Llit. Aquesta, integrada per professionals i representants de moviments veïnals i entitats, comença a intervenir en la polèmica sobre l'ús del llit i en la defensa d'aquest com zona verda. Es popularitza l'eslògan de la Comissió: «El llit del Túria és nostre i el volem verd».

1 de desembre de 1976. El Rei Joan Carles signa un decret de concessió del llit del Túria a l'Ajuntament de València.

15 de Juny de 1977. Els partits polítics majoritaris assumeixen les reivindicacions de la Comissió Pro-Llit. L'ajuntament modifica el Pla General per tal de qualificar com a parc públic el llit del Túria.

1 de març de 1979. Primeres eleccions municipals democràtiques. L'ajuntament completa els tràmits legals per la transformació definitiva en parc públic del vell llit.

En el concurs d'idees per a l'ordenació dels terrenys del llit, queda desert el primer preni.

1979-1981. Tècnics del consistori comencen a estudiar el Pla Especial de Reforma Interior del llit del Túria.

Setembre de 1981. La Comissió d'Urbanisme de l'ajuntament aprova aquests estudis i proposa Ricard Bofill com a encarregat de la redacció del Pla.

14 de Juny de 1982. S'inaugura a la Llotja de València l'exposició «El jardí del Túria» on s'exhibeixen els plànols i dibuixos fets per Bofill. L'exposició, visitada per més de cent mil persones, representa la millor campanya d'imatge guanyada pel PSOE amb un projecte urbanístic.

construït és un menys de zona verda. Tampoc no hem d'oblidar que el nou Pla d'Ordenació Urbana tan sols preveu 1,33 m² de zona verda per habitant.

Als entrebancs externs que la construcció del Jardí està tenint es poden afegir els que la seua dinàmica desenrotlla. Per començar, els costos de les obres. El regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament de València tractava d'explicar-ho fa uns dies mentre en els bancs de l'oposició creixia l'escepticisme i a la regidora comunista, Carmen Arjona, se li gelava el somriure. Segons Puente, «el tram X-XI, adjudicat a les empreses Cubiertas-Dalmau, pressupostat en 304 milions, tindrà un cost final de 647. El tram II, executat per les empreses Ocisa, necessitarà 249 milions més perquè es puga acabar. Del primer pressupost, 363 milions, es passava als 612». Foren uns moments en què tots els presents es feren la mateixa pregunta. Si els 3 trams no finalit-

zats han sobrepassat els 1.200 milions, ¿quant poden costar els quinze que encara queden per construir?

La qüestió es torna molt complicada si es té en compte que el PAM —Pla d'Actuació Municipal—, document on queden reflectides les inversions de l'ajuntament per als pròxims quatre anys, preveu només 700 milions de pessetes per les obres del Jardí del Túria. D'aquesta quantitat, 225 milions s'invertiran en l'acabament dels trams iniciats, 200 en l'endrecament del riu, lloc habitual d'encontre de deixalles, 150 es destinarien a la prolongació riu amunt del tram Vetges-Tu, prolongació ja encarregada a aquest mateix equip, i 125 al tram número 3.

El Parc Urbà (Est)

El Centre Esportiu Cultural (Est)

sident de la Comissió— és una burla contra tots els que hem lluitat per convertir aquests terrenys en un parc públic i d'expansió. Cada metre quadrat

La plaça d'enllaç amb el Port

El Passeig de Palmeres

39

El Jardí del Túria a debat

Al voltant de les obres del Jardí del Túria, EL TEMPS ha volgut obrir una roda d'opinions. Hi han participat polítics i arquitectes. Tots ban dit la seua, tots menys el mateix ajuntament, potser massa ocupat estudiant el tema.

EU-UPV

El grup municipal EU-UPV no està d'acord que es continue amb el

tractament actual que s'està donant a la construcció dels trams del jardí. Segons nosaltres, és necessari un estudi global unitari per a recuperar el criteri inicial de bosc urbà amb el qual s'aboardaren les obres. Una vegada realitzat aquest estudi, s'hauria de començar a treballar en els pròxims quatre anys. Així, la inversió econòmica seria molt més petita i posarien punt final a les construccions de caràcter monumental que s'estan realitzant.

Mentrestant, s'ha d'invertir en dotacions de zones verdes als barris perifèrics. Estem d'acord amb la construcció del tram número 3, conegut com esportiu, amb l'eliminació de l'anomenada obra dura.

CDS. Formín Artapoltia

El CDS, en principi, no té res a objectar al fet que Bofill torne una altra vegada a redefinir el projecte del Jardí del Túria, sempre que, a partir

d'ara, es pose en marxa una política uniforme en tota l'obra.

L'impasse en el qual es troba avui la construcció del jardí és culpa de l'ajuntament. No hi ha hagut un control de costos i les empreses estan aturades.

El nostre grup considera excessiu el pressupost total del Jardí i estem d'acord amb una ordenació menys monumental i la ubicació a la zona d'una massa forestal no excessivament densa.

AP. Martín Quirós

Les obres fetes fins ara en el riu demostren clarament que ens trobem davant d'un projecte desharmonitzat. Els estils desenrotllats per «Vetges-Tu i Mediterrània», Otegui i Bofill no te-

del Túria està dividit en 18 trams, la majoria dels quals coincideixen més o menys amb els ponts que travessen el riu. En aquests, els problemes d'ordenació no seran molt grans. La cosa, però, es complica en arribar al que en la memòria d'ordenació d'aquests terrenys es denominen «Unitats de disseny». Aquestes unitats, 2,4 i 5, es componen per espais ubicats als marges del riu i, per tant, l'ajuntament

Les incertituds del finançament de les obres

Com hem dit, el projecte del Jardí

nen res a veure entre ells. El fet que Fernando Puenie haja tornat a cridar Bofill així ho indica.

Estem en contra del projecte fet per Otegui perquè no és un projecte de jardí sinó d'equipaments. Al Llit del Túria, se li ha de donar funcionalitat. Hem de tornar a estudiar el tema entre tots i fer cas al sentit comú. Les propostes de la Comissió Pro-Llit són les més realistes. Sí a la construcció d'un parc obert, amb arbres no massa alts i sense cap element arquitectònic que pugui dificultar el pas de l'aigua en cas de riuada.

Unión Valenciana. Vicente González Lizondo

Les obres fetes en el Llit del Túria són supèrflues, d'un poc gust extraordinari, il·lògiques. Mai no s'haurien d'haver fet, perquè l'únic que han

aconseguit és trencar l'entorn social i paisatgístic de la ciutat.

Menys milions per al riu i més inversions en els barris que no tenen infraestructures. En la meua opinió, les obres no continuaran durant molt de temps, per la senzilla raó que no hi ha diners i tampoc ningú no sap d'on tranre'ls.

Unión Valenciana està a favor d'un jardí fet de prades urbanes, sense massa arbres i sense elements arquitectònics importants.

«Vetges-Tu i Mediterrània»

Som optimistes respecte a les obres

Considerades així les coses, no és estrany que el regidor Puenie haja optat per una solució salomònica: tornar a cridar Ricard Bofill, l'arquitecte barcelonès que redactà el primer Pla d'actuació en el Vell Túria, i demanar-li opinió. Amb aquest contacte, Puenie espera aconseguir un redisseny del Pla que ajusti clarament les obres posteriors dels distints trams que encara estan per acabar.

del jardí. És cert que s'han produït retards en l'acabament dels trams, però tot acabarà solucionant-se. Els arquitectes no mesuren el temps de forma solar perquè no estem fora dels imprevistos que puguen sorgir. El parc anirà utilitzant-se cada dia més i la polèmica ara encetada desapareixerà.

Alejandro Pons Romani.
Arquitecte en cap de l'oficina del Jardí del Túria

En la meua opinió, les obres poden continuar sense que Bofill tinga d'intervenir una vegada més en el Pla. No estic en contra d'ubicar les instal·lacions esportives en el jardí. També hi

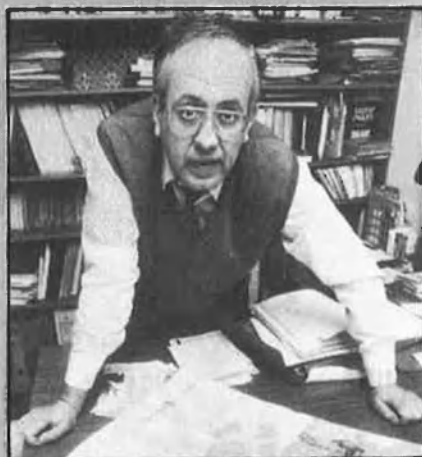
ha instal·lacions esportives en el parc de Montjuïc i no crec que això li lleve el caràcter de parc que té aquest espai. Tampoc no hem d'oblidar la

manca d'instal·lacions d'aquesta mena que té València i el servei que podrien donar a la ciutat.

Respecte a les quantitats finals en què han quedat els dos trams començats s'ha de tenir en compte que els projectes tenen sempre modificacions. Malgrat l'augment, el metre quadrat del Jardí del Túria continua molt per davall del que construccions com aquestes solen costar en ciutats com Barcelona o Madrid. □

Comissió Pro-Llit. Jullán de Marcelo

Durant 11 anys, el lema de la Comissió Pro-Llit ha estat «El llit del Túria és nostre i el volem verd». Des de fa dos anys, «a més de verd, el volem també barat». Diem això per cinc mo-

tius. Primer, el Túria ha de conservar-se com està per raons culturals i tècniques. Culturals perquè representa la història de València. Tècniques, perquè ningú no pot assegurar que no siga necessari utilitzar-lo per desaiugar una nova riuada. Segon, es tracta d'un bé públic arrancat a l'estat pels valencians contra nombrosos intents de privatització i especulació.

Tercer, el volem verd per pal·liar el dèficit de zones verdes que pateix la ciutat.

Quart, el volem barat, fàcil de planter i de mantenir, sense capricis arqui-

tectònics que eliminen les possibilitats inversores que necessiten els barris.

Cinquè, el volem ara per tal que l'ajuntament no continue malgastant, tal com ha fet ja en els dos trams a mitjan fer, els diners necessaris que farien falta per a tot el llit.

Vicent Vidal. Professor de Projectes a l'Escola d'Arquitectura de València

És molt difícil emetre una opinió sobre les obres del Jardí del Túria i si és bo o no el fet que Bofill torne una

altra vegada a redefinir el projecte. Cridar a Bofill és, en qualsevol cas, una postura político-administrativa.

Alguna gent ha criticat el fet que diferents arquitectes participen en el disseny del jardí. Temen que, al final, no hi haja una idea unitària, però obliden alhora que les ciutats també estan fetes a trossos. Quant a les obres dels trams X-XI i 2, l'únic que puc dir és que han estat concebudes sota molta pressió, no són obres tranquil·les i nosaltres, els arquitectes, acostumem a dir que, quan es mou una taula, és molt difícil dibuixar-hi.

La qüestió dels pressupostos, que han sobrepassat les quanties inicials previstes, són segurament explicables per les ampliacions de projectes que s'hagen pogut produir.

haurà d'expropiar-les abans d'intervenir-hi.

En total, el procés d'expropiació afectarà a més de 400.000 metres quadrats. Una volta expropiats, el consistori tornarà a invertir diners en dotar-los de la infraestructura necessària per a convertir-los en zones urbanitzables. La plusvàlua que l'ajuntament paga traure de la venda a particulars d'aquests terrenys, ben bé pot ser la

que contribuirà al finançament del Jardí.

Fins ara, el consistori ha pagat els trams X-XI i VI. El número III està previst que es pague a parts iguals entre la primera institució de la ciutat, la Diputació i el Consell. Resulta curiós, però, que no s'haja pogut desenrotllar cap conveni de col·laboració amb el Ministeri d'Obres Públiques (MOPU) quan a l'estudi econòmic i financer del

pla s'assegurava: «Es pot afirmar que la modificació d'ús realitzada en el vell llit del riu Túria no eximeix l'estat d'una participació en l'execució del parc públic en què es convertiran els terrenys. No sembla lògic que l'estat, que estava disposat a finançar xarxes viàries i edificacions en l'antic llit pugua, en l'actualitat, desvincular-se de les seues obligacions vers la ciutat de València». □